Náučný chodník Muránsky hrad

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Revúca
Geomorfologická jednotka:	Muránska planina
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územia:	Národný park Muránska planina a národná prírodná rezervácia Cigánka
Prístup:	bus Muráň, námestie
Východisko:	Muráň
Trasa:	Muráň, obecný úrad – chata Zámok – odbočka na hrad Muráň a späť – turistické rázcestie Veľká lúka-Piesky
Dĺžka, prevýšenie:	6,5 km, prevýšenie 530 m (opačným smerom 120 m)
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	14
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový s odbočkou, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie súbežne s červenou (Cesta Márie Széchy) a modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1983; 1992 výmena časti panelov, 2010 kompletná obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej, ul. Janka Kráľa 12, 050 01 Revúca, tel. 0903 298 419

Poznámka: V prípade záujmu o vjazd vlastným autobusom na Veľkú lúku ku koncu náučného chodníka je potrebné v dostatočnom predstihu písomne požiadať o povolenie Správu Národného parku Muránska planina v Revúcej.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Muráň (obec). Obec severozápadne od Revúcej na západnom okraji Stolických vrchov pri úpätí Muránskej planiny pozdĺž Hrdzavého potoka nad jeho sútokom s Muráňom. V roku 1321 sa písomne spomína majer pod hradom Muráň, správa o obci nazvanej Podmuráň pochádza z roku 1427, kedy je už známa ako mýtna stanica, ktorou putovali produkty okolitých železných baní, hámrov a hút. Obyvatelia sa živili najmä prácou v lese, na píle (vyrábali dosky a šindle) a furmančením, chovali ovce, dobytok a kone, od roku 1823 sa traduje výroba „muránskej“ kameniny v manufaktúrnej dielni. Dnes sú raritami jedinečný chov koní – norika muránskeho – v lokalite Veľká lúka v rámci Muránskej planiny severovýchodne od obce a lokálna gastrošpecialita – muránske buchty.

Muráň (hrad; predtým **Muránsky hrad).** Zrúcanina, zaberajúca plochu 360 × 96 m, kedysi mohutného hradu, vybudovaného v 13. storočí pri strmom východnom okraji strednej časti geomorfologického podcelku Muránska planina na bralnom vrchole Cigánky (935 m n. m.) nad dolinou rieky Muráň. Hrad sa spomína už v roku 1271 ako „castrum Mvran“. Založil ho rod Bebekovcov a postupne patril Ilsvaiovcom, Tornalyovcom, Széchyovcom, Koháryovcom a napokon Coburgovcom, ktorým kedysi patrili desiatky obcí nielen na Gemeri, ale aj Horehroní, Spiši a i. Coburgovský pomník pri blízkej bývalej horárni pod hradom (dnes chata Zámok) a poľovnícky zámoček na Prednej hore ako aj obelisk grófa F. Kohárya medzi dvoma pamätnými lipami v sedle Predná hora sú už len zvyšky slávy posledných majiteľov rozsiahleho muránskeho panstva. Hrad sa postupne rekonštruuje, má pomerne dobre zachovanú vstupnú vežu, vybudované boli na ňom vyhliadkové plošiny. Hrad je voľne prístupný.

Národná prírodná rezervácia Cigánka. Chránené územie na východnom okraji Muránskej planiny severne od obce Muráň vyhlásené v roku 1984 na ochranu geomorfologicky významného a krajinársky dominantného skalného masívu Cigánky, ktorý je biotopom pôvodnej flóry a fauny a súčasne predstavuje významnú kultúrnohistorickú lokalitu s ruinami hradu Muráň vo vrcholovej časti. Rastie tu paleoendemit Muránskej planiny – lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*). Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Cesta Márie Széchy > pozri Náučný chodník po Ceste Márie Széchy

Prírodná pamiatka Veš**eléniho jaskyňa.** Chránené územie v sedle (854 m n. m.) medzi masívmi Cigánka a Šiance na východnom okraji Muránskej planiny vyhlásené v roku 1994 na ochranu verejnosti prístupnej jaskyne. Pamiatka leží v rámci územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Podľa

informácie ŠOP SR, Správy NP Muránska planina z decembra 2018 je jaskyňa z dôvodu prebiehajúceho speleologického a archeologického výskumu dočasne uzavretá.

Národná prírodná rezervácia Šiance. Chránené územie vo východnej okrajovej časti Muránskej planiny severne od obce Muráň vyhlásené v roku 1999 na ochranu územia s členitou a výraznou geomorfologickou stavbou v podvrcholovej časti strmých juhovýchodných svahov masívu Šiance, na ktorú sú viazané prirodzené lesné spoločenstvá druhého až piateho lesného vegetačného stupňa s výskytom mnohých chránených a ohrozených druhov fauny a flóry. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Poludnica. Chránené územie v strednej časti Muránskej planiny severne od obce Muráň vyhlásené v roku 1984 na ochranu prirodzených biotopov vzácnej fauny a flóry a pozoruhodného krasového reliéfu na pravom svahu doliny Dolinského potoka (Suchý dol) s výskytom miestneho paleoendemitu svetového významu – lykovca muránskeho (*Daphne arbuscula*). Pri hornej hrane tohto bralnatého svahu na okraji rezervácie je turisticky sprístupnená vynikajúca rovnomenná vyhliadka. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Sysľovisko Biele vody pri Muráni. Kolónia sysľa pasienkového (*Spermophilus citellus*) v doline Muráňa na okraji Stolických vrchov reintrodukovaného v roku 2000 na lúky pod svahmi masívu Cigánky s hradom Muráň, resp. Šiancov asi 2,5 km severovýchodne od obce Muráň. Lokalita je upravená pre pozorovacie návštevy verejnosti. Viac info v texte k náučnému chodníku Poďte s nami za sysľami v neďalekom Tisovci.

Chránený areál Tunel pod Dielikom. Chránené územie v Stolických vrchoch pri ich kontakte s Muránskou planinou juhozápadne od Muráňa v oblasti sedla Dielik (578 m n. m.) vyhlásené v roku 1997 na zabezpečenie ochrany zimoviska netopierov, ktoré sa početnosťou a druhovým zložením netopierov zaraďuje k najvýznamnejším zimoviskám v európskom meradle. Nachádza v 2 km dlhom železničnom tuneli, vybudovanom pod sedlom Dielik v rokoch 1941 – 1944 v rámci nikdy nedokončenej železničnej trate Revúca – Tisovec. Potreba tejto železničnej spojky vznikla po zabratí juhu Slovenska Maďarskom po viedenskej arbitráži (1938) ako náhrada za pôvodnú južnejšiu trať, ktorá sa ocitla na území iného štátu. Zo strany od Muráňa je tunelový portál včítane mohutných oporných múrov viditeľný po pravej strane cesty č. 531 neďaleko turistického rázcestia (Ž) Paseky. Vchod do tunela je zamrežovaný. Početnosť netopierov v rokoch 1993 – 1997 dosahovala 2 – 10-tisíc kusov v rámci jedenástich druhov. Tunel obchádza náučná trasa Za vôňami Voniacej s príchuťou histórie. Areál leží v rámci územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národný park Muránska planina. Rozsiahle chránené územie vyhlásené v roku 1987 na území takmer celej Muránskej planiny (t. z. jedného z dvoch podcelkov geomorfologického celku **Spišsko-gemerský kras**), východnej časti **Veporských vrchov** a najvýchodnejšej časti **Horehronského podolia**. Podstatná časť parku – Muránska planina – je budovaná vápencami a dolomitmi, v ktorých vodné toky vymodelovali hlboké doliny. V tomto krasovom území je okolo 500 jaskýň, desiatky krasových prameňov, ponorov, priepastí, závrtov, škrapov, kaňonov, skalných veží, skalných okien a brán. Najvyšším vrchom parku je granodioritová Fabova hoľa (1 439 m n. m.) vo Veporských vrchoch, najvyšším v Muránskej planine je Kľak (1 408 m n. m.). Flóra národného parku je významná svojou biodiverzitou a bohatosťou druhov a zahŕňa 35 endemických a subendemických druhov, napríklad treťohorný relikt lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*). Lesy pokrývajú asi 86 % rozlohy parku. Rastie tu najväčšia jedľa biela (*Abies alba*) na Slovensku (s obvodom vyše 5,6 m), nachádza sa tu najnižšie položený porast kosodreviny (vo výške 682 m n. m.), čo je dôsledok vegetačnej inverzie (na dnách hlbokých roklín a krasových jám sa hromadí studený vzduch, čím dochádza k zvratu

vegetačných stupňov). Vyskytujú sa tu takmer všetky významnejšie druhy stavovcov, napr. orol skalný, výr skalný, hlucháň, medveď, vlk, rys, vydra riečna, vzácne fúzač alpský (*Rosalia alpina*), jasoň červenooký (*Parnassius apollo*). V roku 1950 bol založený na Veľkej lúke žrebčín na chov ťažných koní pre lesné hospodárstvo a armádu a šľachtenie nového plemena krížením hucula s plemenami fjord, hafling a norik – v roku 1995 bol uznaný šľachtiteľský chov norika muránskeho typu a od roku 1997 bol vyhlásený chov génovej rezervy norika muránskeho. V obci Muráň, neďaleko námestia, je sezónne otvorené (jún – september) informačné centrum so stálou expozíciou o národnom parku. Národný park je súčasťou územia európskeho významu Muránska planina a chráneného vtáčieho územia Muránska planina-Stolica (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Muránsky hrad
2. Zaujímavosti Muránskej planiny
3. Lesy a lesné hospodárstvo
4. Pôdy Muránskej planiny
5. Horniny Muránskej planiny
6. Flóra Muránskej planiny
7. Fauna Muránskej planiny
8. Voda v krase a krasová krajina
9. Coburgovci a Muránska planina
10. Hrad Muráň
11. Panoráma Stolických vrchov
12. Wesselényiho jaskyňa
13. Medveď hnedý
14. Veľká lúka; Náučný chodník Muránsky hrad

Panely v teréne nie sú číslované ani nie sú označené názvom chodníka. Pri trase chodníka stoja aj iné infopanely.

Coburgovci a Muránska planina

HISTÓRIA HRADU
HISTORY OF THE MURÁŇ CASTLE

